

Arbetsmaterial kopplat till framtagandet av nästa strategiska inriktning

Arbetsmaterial som en del av strategiprocessen

Det är dags att arbeta fram ett förslag på hur Svenska Röda Korsets nästa strategiska inriktning ska se ut, den strategi som kommer att bli organisationens ledstjärna från år 2024 och framåt, och som kommer att beslutas av Riksstämman 2023.

Det här arbetsmaterialet är kopplat till den process som nu startar där vi tillsammans tar fram vår nästa strategiska inriktning. Materialet utgår från olika teman och ska ses som ett underlag för att skapa diskussion, samtal och reflektion kring framtida trender vi ser i vår omvärld och frågor som innebär vägval inom Röda Korset.

Arbetsmaterialet riktar sig till kretsar, förtroendevalda och frivilliga att använda och diskutera utifrån och det ligger som grund för viktiga bidrag in i strategiprocessen.

Under 2022 kommer flera arbetsmaterial löpande att publiceras på Rednet och Svenska Röda Korsets styrelse ser fram emot era kontinuerliga bidrag under den här perioden.

[Läs mer om strategiprocessen på Rednet.](#)

Så jobbar du med arbetsmaterialet

Varje arbetsmaterial har ett kort bakgrundsmaterial kopplat till sitt specifika tema, med tillhörande frågeställningar att reflektera och diskutera kring.

Läs introduktionen och bakgrundsmaterialet till det aktuella temat, diskutera sedan frågeställningarna med andra rödakorsare eller fundera över dem själv. Gör det till exempel på ett styrelsemöte, ett medlemsmöte, en verksamhetsträff eller på ett regionrådsmöte.

Summera och skriv sedan ned era reflektioner och tankar som kommer utifrån frågeställningarna. Kanske väcks nya frågor? Idéer för nya sätt att arbeta? Alla medskick du vill göra, skriver du in i vårt digitala community ”Famtidsforum - strategisk inriktning 2024” på Rednet*.

*[Läs mer om vårt digitala forum ”Famtidsforum - strategisk inriktning 2024” på Rednet och hur du använder det här.](#) Du kan också söka på ”strategisk inriktning 2024” i Kunskapsbanken/Rednet för att hitta instruktioner kring detta.

ARBETSMATERIAL 3

TEMA: Röda Korsets roll i relation till klimatförändringarna

Med det här arbetsmaterialet vill vi samtala och diskutera kring en av vår tids största frågor – klimatförändringarna. Vad innebär konsekvenserna av klimatförändringarna för oss som humanitär organisation, och vad är viktigt att vi tänker på när vi sätter Svenska Röda Korsets nästa strategiska inriktning?

Effekterna av klimatförändringarna märks över hela världen och orsakar på olika sätt stora samhällskonsekvenser. Det är samtidigt tydligt att det slår olika hårt i olika delar av världen och att människor som redan är i utsatthet drabbas värst.

I strategin som den internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen (organet för rödakors och rödahalvmånens 192 nationella föreningar) tagit fram att gälla fram till år 2030, listas fem stora utmaningar – högst upp på listan hamnar klimatförändringarna. Strategin beskriver att Röda Korset behöver vara beredda på både lokala och globala kriser, och att vårt fokus behöver vara att minska de nuvarande och framtida humanitära konsekvenserna av klimat och miljöförändringar ([Strategi 2030 - ifrc.org](https://www.ifrc.org/publications/strategi-2030)).

Som du kommer att kunna läsa i detta material, gör Svenska Röda Korset redan flera saker inom detta tema. Både i Sverige, och tillsammans med rödakors- och rödahalvmånerörelsen. Men för vår nästa strategiperiod är det viktigt att vi nu fortsätter prata om vad klimatförändringarnas konsekvenser innebär för oss som humanitär organisation och för vår roll inom kris och beredskap. Vad innebär det för den verksamhet vi bedriver idag? Och hur kommer klimatet att påverka oss och vår verksamhet de närmaste 5-10 åren?

Som ingång för diskussion kan du i det här arbetsmaterialet läsa om vad forskningen säger om klimatförändringarnas effekter, i världen och i Sverige. Därefter kan du läsa om vad som görs och är aktuellt på temat inom både Svenska Röda Korset och vår internationella rödakors- och rödahalvmånerörelse. I slutet finns hänvisningar om du vill läsa mer.

Frågorna nedan handlar om vad klimatförändringarna innebär för Röda Korset och hur det påverkar verksamheterna vi bedriver. Fundera och diskutera kring vår roll som humanitär organisation och vårt uppdrag inom kris och beredskap.

Frågeställningar

- Vilken roll tycker du att Svenska Röda Korset har i förhållande till klimatförändringarna?
- Hur ser du att klimatförändringarna och dess effekter kan komma att påverka Svenska Röda Korsets olika verksamheter? Till exempel vad vi jobbar med, hur vi arbetar och vilka vi möter?
- På vilka sätt kan Svenska Röda Korset verka för att göra samhället mer förberett och rustat mot klimatförändringarna och minska de humanitära konsekvenserna av dem?
- Hur kan vi som organisation minska vår klimatpåverkan, lokalt och nationellt?

Vi ser fram emot att ta del av dina och era reflektioner!

Styrelsen för Svenska Röda Korset

Bakgrund

Klimatförändringarna och dess effekter i världen

Världens länder och befolkning påverkas och drabbas redan idag av klimatkrisen och miljöförstöringarna på olika sätt, men dess effekter slår olika hårt. Människor som redan befinner sig i utsatta situationer påverkas oproportionerligt då de har mindre möjligheter att anpassa sig till de nya och föränderliga förhållandena (bland annat som följd av fattigdom, ojämlikhet och ojämställdhet).

Internationella Rödakors- och rödahalvmånefederationen (IFRC) fastslog i sin rapport [World Disaster Report \(2020\)](#), att klimat- och väderrelaterade katastrofer har ökat med 35% sedan 1990-talet. Utöver detta har den globala uppvärmningen och miljöförstöringarna redan idag lett till brist på resurser som mat, rent vatten och ren luft på flera håll i världen. Bristen på naturresurser ökar också risken för konflikter. Enligt Internationella Rödakorskommittén är 14 av de 25 mest sårbara länderna för klimatförändringar idag redan drabbade av konflikt (ICRC, 2020). Allt detta sammantaget gör att fler människor kommer att behöva lämna sina hem vilket innebär ökade flykting- och migrationsströmmar i världen.

Samtidigt som vi ser effekterna av att planeten blir varmare, ser vi också hur arter utrotas i allt snabbare takt. Friska hav, ett rikt växtliv och välmående jordar är viktiga för klimatet eftersom de binder koldioxid från atmosfären. Ett rikt ekosystem har också större möjlighet till anpassning och en större motståndskraft vid intensiva stormar, kraftiga skyfall och stora bränder (Naturskyddsföreningen, 2021).

Klimatförändringarna och dess effekter i Sverige

Den samlade forskningen börjar kunna presentera en relativt samstämmig bild av hur miljö- och klimatförändringar kommer att påverka det svenska samhället på några decenniers sikt, trots att de direkta och indirekta effekterna av detta är svåra att förutspå. I Sverige har vi redan idag en höjd årsmedeltemperatur med 1,7 °C, medan delar av norra och östra Sverige nått en ökning om 2.1 °C, sedan 1800-talet ([SMHI, 2020](#)).

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) slår fast att klimatförändringarna kommer att leda till högre temperaturer, förändrade regnmönster och mer frekventa och intensiva extrema väder såsom värmeböljor, torka, skyfall, och stormar. Med detta ökar också riskerna för så kallade naturolyckor som ras, skred och erosion. Väderrelaterade kriser från Sverige som vi alla är bekanta med är skogsbränderna 2018, skogsbranden i Västmanland 2014 och orkanen Gudrun 2005.

Enligt MSB är det svenska samhället mycket sårbart för klimatförändringar och alla samhällets aktörer kommer att påverkas av dem på något sätt. Det är viktigt att komma ihåg att extrema väder förekommer och kan förekomma utan att nödvändigtvis bli till humanitära kriser. Om samhället är väl rustat och förberett på exempelvis värmeböljor, stormar eller översvämningar, så kan vi mildra de humanitära konsekvenserna av dessa. Det är viktigt att arbeta både med förebyggande insatser som beredskap, verksamheter för att minska mänsklig utsatthet i samhället, och även kompetenshöjning kring frågorna. Det är också viktigt att kartlägga vilka effekter som kommer att påverka den egna verksamheten och planera för hur dessa effekter kan minimeras.

Den globala uppvärmningen har redan startat igång processer som vi inte kan förhindra, men vi har fortfarande stora möjligheter att påverka hur den globala uppvärmningen och medföljande klimatförändringar drabbar, och kommer att drabba, samhällen.

Visste du att?

Rödakors- och rödahalvmånerörelsen är pionjärer i att arbeta med föregripande insatser inför extrema väder- och klimathändelser, där målet är att förhindra vädrets förekomst från att bli en kris. Läs mer här: www.ifrc.org/forecast-based-action

Vad gör Svenska Röda Korset inom hållbarhet och klimat?

Den tydliga positioneringen av hållbarhetsfrågan i den förra strategiska inriktningen (2016-2019) gjorde att Svenska Röda Korset de senaste åren tagit till flera åtgärder för att bli mer hållbara. Vi har uppdaterat riktlinjer och handböcker med större tyngd på hållbarhet, skapat utbildningsmaterial för kretsar och second hand, rekryterat frivilliga hållbarhetsambassadörer (som utbildat mer än 3000 frivilliga), lett den internationella arbetsgruppen Green Response, minskat vår klimatpåverkan med 25 % totalt mellan 2018 och 2019, exkluderat fossilt bränsle i vårt kapitalinnehav, bytt till grön el på våra kontor, satsat på textilåtervinning, haft second hand-kampanjer inom hållbarhet och mycket mer.

Svenska Röda Korset arbetar med social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. I den ekologiska hållbarheten ingår klimatarbetet och en strävan att minska vår klimatpåverkan som organisation. I samband med vår interna hållbarhet driver Svenska Röda Korset i dag ett flertal verksamheter som går hand i hand med Agenda 2030. Vi vet även att de människor vi hjälper är bland de som drabbas värst av klimatkrisen.

De senaste åren har vi i vårt kommunikations- och påverkansarbete lyft de humanitära konsekvenser av klimatkrisen, bland annat i samband med att Federationens klimatcenter lanserade rapporten [the Cost of Doing Nothing \(2019\)](#) och under klimatkonferensen COP26 i Glasgow 2021. Under 2020 anordnade vi ett högspanelforum med Utrikesdepartementet för att synliggöra de humanitära effekterna av klimatkrisen. I juni 2022 kommer vi arrangera sidoevenemang och andra aktiviteter i anslutning till FN:s miljökonferens [Stockholm+50](#).

Vi reviderade vår hållbarhetspolicy 2019 och tog fram vår första hållbarhetsrapport 2017 som vi tagit fram årligen sedan dess. I nuvarande strategi är hållbarhet en av fyra utgångspunkter men innehåller inga specifika leveranser. På Riksstämman 2021 togs ett antal beslut kopplade till hållbarhet och framförallt klimat (läs mer om dessa i slutet av detta material). Ett av besluten var: Att Svenska Röda Korsets roll i relation till klimatkrisen ingår i arbetet med nästkommande strategiska inriktning (motion 9), vilket följs upp i och med denna process.

Här hittar du Svenska Röda Korsets hållbarhetspolicy ([Hållbarhetspolicy – Kunskapsbanken, rodakorset.se](#)).

Vad görs inom den internationella Rödakors- och röda halvmånerörelsen?

Som nämnt i inledningen lyfter Rödakors- och rödahalvmånefederationens nuvarande strategi, [Strategi 2030 \(ifrc.org\)](#), klimatförändringarna som en av fem stora utmaningar för detta decennium och en lång tid framöver. I strategin beskrivs det att alla nationella rödakors- och rödahalvmåneföreningar ska jobba för att bli bättre förberedda på och kunna förutse klimatrelaterade kriser och minska de nuvarande och framtida humanitära konsekvenserna av dessa.

I linje med detta lanserade Rödakors- och rödahalvmånerörelsen förra året en gemensam stadga om klimat och miljö: [the Climate and Environment Charter for Humanitarian organisations \(www.climate-charter.org\)](#) med sju övergripande åtaganden inom klimat och

miljö. Dokumentet är framtaget av och för humanitära organisationer och sänder en stark signal om att vi har en viktig roll i klimatkrisen då vi både behöver svara upp mot de humanitära konsekvenserna och även se till att vi blir mer hållbara i vårt eget arbete. Svenska Röda Korset har undertecknat stadgan och kommer under våren ta fram mål gentemot den som synkas med arbetet som pågår inom hållbarhetsområdet.

Rödakors- och rödahalvmånefederationen har också ett tematiskt referenscenter för klimatfrågor som hjälper våra 192 nationella föreningar förstå och hantera de humanitära konsekvenserna av klimatförändringar och extremt väder. De utvecklar guider och verktyg för nationella föreningar, samlar erfarenheter och lärdomar i rapporter och är en viktig aktör för rörelsens påverkansarbete på klimat- och miljöområdet.

Beslut om hållbarhets- och klimatfrågor på Riksstämman 2021

Besluten från Riksstämman 2021 var följande:

- Att verka för att en uppföljande digital internationell klimatkonferens genomförs 2022. (motion 8)
- Att Svenska Röda Korset verkar för att lyfta de humanitära konsekvenserna av klimatkrisen i regeringens miljö- och klimattoppmöte 2022. (motion 9)
- Att Svenska Röda Korsets roll i relation till klimatkrisen ingår i arbetet med nästkommande strategiska inriktning. (motion 9)
- Att Svenska Röda Korsets styrelse tillser att det skapas faktabaserade inlägg och debattartiklar för att kunna använda som insändare eller på sociala media. Detta för att kretsarna ska kunna använda dessa. (motion 10)
- Att Svenska Röda Korset på lämpligt sätt, till exempel via Rednet, informerar och ger frivilliga och förtroendevalda en samlad bild av vilka organisationer och forum som vi är medlemmar i. (motion 11)
- Att uppdra åt Svenska Röda Korsets styrelse att beakta motion 13 i framtagna av mätbara nyckeltal och fortsatt kretsrapportering. (motion 13)
- Att uppdra åt Svenska Röda Korsets styrelse att säkerställa att hållbarhetsarbetet inte blir lidande av förändringar i tjänstepersonsorganisationen. (motion 14)
- Att inom ramen för Svenska Röda Korsets modell för second hand-verksamhet stödja kretsar i ekologiska hållbarhetsfrågor såsom klädåtervinning.

Fördjupande läsning

På [Naturvårdsverket.se](https://naturvardsverket.se) kan du läsa mer om hur Sveriges naturmiljö påverkas av ett förändrat klimat om Sveriges arbete med klimatanpassning.

På smhi.se kan du lära dig mer om framtidens klimat och dess effekter, på regional nivå i Sverige, du kan bland annat beräkna olika klimatscenarion med hjälp av digitala verktyg.

Hemsidan klimatanpassning.se drivs av Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI, i samverkan med Myndighetsnätverket för klimatanpassning. Här samlas information från Svenska myndigheter om hur de arbetar med klimat och miljöfrågor på olika sätt.

På MSB:s hemsida msb.se finns det mer information om olika risker som kommer med ett förändrat klimat, och hur vi identifierar risker.

Hos [Naturskyddsföreningen.se](https://naturskyddsforeningen.se) kan du läsa mer om hur klimatförändringar påverkar Sverige och om sambandet mellan ekosystem, biologisk mångfald och klimat.